

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 853.

CHICAGO, ILL., 17. JANUARJA (January 17th), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

Progresivci, "tretja" stranka in predsednik Coolidge.

V senatu in zbornici poslancev imamo med drugimi tudi "progresivni blok". Progresivni senatorji in kongresniki so bili izvoljeni kot člani republikanske stranke, dasi se ne strinjajo s politiko "stare garde". Na listi republikanske stranke so bili izvoljeni v senat Frazier in Ladd iz North Dakote, La Follette iz Wisconsin, Brookhart iz Iowe in nekaj drugih več ali manj "progresivnih" senatorjev. Minnesota je poslala v senat Henrika Shipsteada in Magnusa Johnsona, ki sta bila izvoljena na listi minnesotske farmerske-delavske stranke.

Tudi v zbornici zastopnikov (House of Representatives) imamo "progresivni blok", čigar člani so bili izvoljeni večinoma na listi republikanske stranke. Ti progresivci delajo stari gardi precej sitnosti in skrbi. Čikaška "Tribuna" piše o njih, da so "zmerni socialisti", ako tudi se eni tega ne zavedajo in so nasprotniki socialistične stranke. Toda njihova taktika v političnih bojih, kakor tudi njihove zahteve v pogledu ekonomskih reform, se lahko primerjajo z zahtevami kakoršne ima socialistično gibanje v svojem minimalnem programu.

Socialistični kongresnik V. L. Berger je pred par tedni v nekem govoru dejal, da so ti "progresivni bloki" privesek na repu republikanske stranke. Kakor se zaobrača telo republikanske stranke, tako se zaobrača z njim njegov rep in z repom privesek, ki ga predstavlja "progresivni blok".

William Hard poroča iz Washingtona, da se je Coolidgu že posrečilo pridobiti nekatere progresivne senatorje in kongresnike za svojo kandidaturo. Oba senatorja iz North Dakote, katera je bila še pred dobrim letom trdnjava Nestranske lige, sta s Coolidgem v prijateljskih odnošajih.

Predsednik te republike je tudi "delodajalec". On imenuje poštarje, diplomate in oddaja številne druge dobre službe. Hard poroča, da so nekateri liberalni senatorji prosili predsednika, naj nakloni službe tem in tem njihovim prijateljem. Coolidge jim je večinoma ugodil in jih s tem pridobil na svojo stran.

Nestranska liga, ki ima svoj sedež v Minnesoti, se je iznebila mnogo svojega radikalizma. Njen ustanovitelj A. C. Townly nasprotuje gibanju za ustanovitev "tretje stranke", za katero se v Minnesoti navdušujejo samo še skrajni radikalci, če je verjeti poročilom.

Mr. Scherfu, ki je eden vodilnih politikov minnesotske farmerske-delavske stranke, je dal Coolidge službo poštarja. Računal je, da če ga s tem ne bo pridobil zase, ga bo vsaj odvrnil od sodelovanja v farmerski-delavski stranki. Senator Frazier je bil Coolidgov gost na predsednikovi jahti, in ob tej priliki sta baje postala prijatelja. Frazier je bil eden vodilnih politikov Nestranske lige v North Dakoti. Ko je bil izvoljen za governorja, so ga kapitalistični interesi odstavili iz službe potom odpoklica. Baje je tudi Magnus Johnson pričel verovati, da je Coolidge koncem konca vendar precej napreden človek in deželi ne bo škodovalo, če se mu poveri predsedništvo tudi za prihodnji termin.

In Henry Ford, to upanje nezadovoljnih farmerjev! Kako so se navduševali za njegovo kandidaturo! Ford je pustil, da so ga oglašali in razglasili kot ljubljenca ameriškega ljudstva. Potem je šel v Washington, pokramljal s Coolidgom in drugimi republikanskimi politiki ter se izrekel za — Coolidga.

V Minnesoti je v teku akcija za sklicanje konvencije, na kateri naj bi se ustanovila "tretja stranka". Udeležbo so priglasili minnesotska farmerska delavska stranka, Fitzpatrickova farmerska-delavska stranka, "federativna" farmerska-delavska stranka in Odbor Oseminštidsetih. Ampak voditelji odpadajo. Ford, ki so ga mislili nominirati radikalni farmerji, ne bo kandidiral, ako bo Coolidge kandidat. Razun tega pa tudi sklicatelji konvencije niso enotni. Fitzpatrickova skupina želi, da se predstavnikom "federativne" farmerske-delavske stranke ne dovoli zastopstva na konvenciji. Pa tudi Workers' Party, ki kontrolira in vodi "federativno" stranko, ni na jasnem, kakšno taktiko naj zavzame. Na zadnji konvenciji Workers' Party, ki se je vršila koncem decembra, je prišlo

v diskuziji o vprašanju "tretje" stranke do takega nesoglasja, da so predali stvar v odločitev moskovski ekzekutivi. Mnogi delegatje so očitali vodstvu, da je postalo skrajno oportunistično in dela s svojo kompromisno taktiko stranki tako škodo, da je pričela vidoma padati v članstvu.

Kakor stoje stvari sedaj, bodo imeli s stariimi strankami nezadovoljni elementi pri akcijah za ustanovitev "tretje" stranke enake izkušnje kakor l. 1920. Nešteti političarji izrabljajo sentiment nezadovoljnih mas s tem, da se proglašajo za "progresivce" in se rinejo na glasovnice republikanske in demokratske stranke kot ljudski kandidatje.

Med progresivci je mnogo takih, ki so res nezadovoljni s politiko oficijelne republikanske in demokratske stranke. Ampak oni še zmerom vztrajno verujejo, da je najboljša ako ostanejo v starih strankah in poskušajo izvoliti svoje ljudi na njihovih glasovnicah. Nekaterim se včasih zazdi, da bi "tretja" stranka ne bila tako napačna reč, pa se prično navduševati zanjo. Samo začeti ne znajo pravilno, pa pokvarijo stvar. Tudi imajo premalo pristašev, pa preveč takih voditeljev, ki bi radi vsi imeli prvo besedo.

Če jih opozorite, da imamo že tretjo stranko, bodo odvrnili: O, da, socialistično, kajne? Ampak veste, socialistična stranka je tako razglašena in ljudje se je nekako boje, pa ne bi hoteli glasovati za njene kandidate. Treba bo ustanoviti kaj novega, tako stranko, ki ne bo preveč radikalna in ne premalo patriotična.

Ker imajo take nazore, bodo doživeli tudi letos običajni fiasko. Toda končno bodo morali vendar spoznati, da so le privesek na repu kapitalističnih strank. Kakor se giblje rep, se morajo gibati oni, ali pa odleteti.

Pomislimo: Ako bi se vsi resnično radikalni elementi združili pod zastavo socialistične stranke, bi v tem letu dosegli uspehe, ki bi bili resnični uspehi. Z razbijanjem progresivnega in radikalnega gibanja v razne struje in "bloke" pa igrajo naravnost v roke stari gardi.

Mi imamo tretjo stranko, ki je socialistična stranka. Ne tisti, ki se vrte okoli raznih odborov, nestranskih lig, novopečenih strančic in v podobnih skupinah, ampak mi smo v pravem. Mi imamo program. Mi imamo stranko. Mi vemo ne samo kaj nočemo, ampak tudi kaj hočemo. Vsi tisti, ki hočejo "tretjo" stranko, vedo za našo stranko; njen program poznajo in priznavajo, da je dober. Priti morajo še do spoznanja, da se je treba v tej stranki združiti in se ji tudi resnično pridružiti. Ta korak bodo morali napraviti. Medtem pa bo socialistična stranka nadaljevala s svojim delom. Mi ne razbijamo enotnosti. Mi nimamo v ničemur popuščati. Naša taktika je preizkušena. Boj proti privatnim interesom in kapitalizmu vodimo otvorjeno. Torej je socialistična stranka tisto jedro, tisti cen-

trum, okoli katerega se bodo morali strniti vsi tisti, katerim boj proti kapitalizmu ni samo fraza na lov na glasove.

Mi imamo svojo pot. Progresivne skupine begajo semintja, nevedoč kako in kam. In tako vidimo, da bodo morale priti v naš krog, ali pa se potapljati v kalnih vodah kapitalističnih strank.

Prohibicija v škandinavskih deželah.

Švedska, Norvežka in Danska imajo zakone, s katerimi kontrolirajo konsum in produkcijo alkoholnih pijač. Norvežka n. pr. je imela zelo stroge prohibicionistične zakone, ki jih je en čas tudi resno izvajala. Javno mnenje pa se je polagoma zaobrnilo proti prohibiciji, četudi ni bila popolna, in Norvežka je sedaj zopet "mokra" dežela. Ostali pa so v veljavi zakoni, ki imajo namen omejevati pijančevanje.

Škandinavske dežele so naletele radi svojih prohibicionističnih postav na težave pri sklepanju trgovinskih pogodb z drugimi deželami. Norvežka je uvažala mnogo vina iz Španije in Francije. Slednji dve pa sti v zameno kupovali razne norveške produkte. Ko je uvoz vina prenehal, oziroma bil omejen, so Španci pričeli kupovati reči, ki so jih preje nabavljali iz Norvežke, v drugih državah. Anglija je prodajala Norvežki mnogo žganja, v zameno pa je kupovala norveške produkte. Po sprejetju prohibicionističnih zakonov se je dogodil med Anglijo in Norvežko enak nesporazum, kakor v prej navedenem slučaju. Norvežka trgovina je s tem dobila udarec in to je dovedlo "javno mnenje" zopet v prilog svobodne trgovine z alkoholnimi pijačami.

Zedinjene države niso tako odvisne od tujih držav, kakor Norvežka. Naša republika je velika in kupci morajo prihajati k nam po železo, stroje in neštete druge izdelke, kajti Amerika je danes prvakinja v industrialnem in trgovskem svetu. Toda prohibicija, taka kot je, se je izkazala tudi v tej deželi za fiasko.

Pijančevanje je škodljivo in kjer je preveč razširjeno, ugonablja ljudstvo in ga tira v degeneracijo. Alkoholni strupi so škodljivi kakor vsi drugi strupi in ljudi je treba poučevati v tem smislu. Ameriška prohibicija pa je dosegla to, da je ustvarila nov vir za korupcijo, pijančevanja pa ni niti omejila, razum v tistih krajih, kjer ni prilik za mastne podkupnine.

Kadar čitaš, ne čitaj z očmi. Pri vsakem stavku, ki ga prečitaš, vagaj besede in argumente; neprenehoma si zastavljal vprašanja in v mislih odgovarjaj nanje. To je šola, ki je vsakemu svobodna in vsakemu odprta.

Nova "razkritja" o delovanju prevratnih elementov.

V Chicagi se je pričela zadnji pondeljek konvencija denarnih magnatov pod imenom "national farmer-manufacturer convention", na kateri je govoril Fred R. Marvin, zastopnik "American Defense society". Mr. Marvin je povedal začudenim udeležencem, da hoče Rusija priznanje ameriške vlade raditega, da bo poslala v Zedinjene države komunistične propagandiste v osebah diplomatov. Deželo bi prepregla s konzuli, — je dejal Marvin, — v Washington bi poslala poslanika in ogromen štab atašejev, ki bi izpodkopavali ameriške institucije.

Farmarjem je Marvin dejal, da njihovi interesi niso skupni z interesi delavstva. Interesi industrialcev in farmarjev pa so enaki.

To je "modrost" brez primere.

Mr. Marvin je ostrašil zborovalce z razkritjem, da je v kongresu cel kup ljudi, ki igrajo v roke komunistom in da je v Ameriki 611 listov, ki širijo komunistično propagando. Samo 73 izmed teh listov se tiska v angleščini, ostali pa v fujih jezikih. Okoli dve sto organizacij v Ameriki pomaga moskovski internacionali vršiti komunistično propagando. "Dovolite, da vam opišem samo eno teh organizacij za primero," je dejal Marvin, in potem opisoval "Konferenco za progresivno politično akcijo", kateri pripadajo unije, broječe dva milijona članov. Ta organizacija deluje pod navidezno popolnoma nedolžnim imenom, je "razkrival" Mr. Marvin, ampak ni nič drugega kakor deklaracija ruskega komunizma. Potem je omenjal še Farmarsko nestransko ligo, ki je baje ravno tako nevarna organizacija kakor Konferenca za progresivno politično akcijo.

Čitateljem Proletarca je "Konferenca za progresivno politično akcijo" znana, ker smo mnogo pisali o njej. Kontrolirajo jo železničarske unije in Mednarodna unija strojnikov; nobena izmed njih ni radikalna. Komunisti napadajo Konferenco za progresivno akcijo kot reakcionarno organizacijo. S komunističnimi strankami ni v nobeni zvezi. Ameriškim institucijam ni prav nič nevarna. Njen program ni radikalen.

Farmarska nestransko liga je bila svoječasno precej radikalna, toda ne v našem pomenu besede; skozi zadnji dve leti je izgubila mnogo svojega prvotnega radikalizma in njen predsednik Townley je proti organiziranju farmarjev v "tretjo" stranko. Pa pridejo taki Marvini in slikajo bavbave, katerih nikjer ni, prestrašeni magnatje pa podpirajo Marvinovo "American Defense society" s tisočaki in stotisočaki. Tudi kapitalistične grabeže se da zavajati, kdor jih zna vleči za nos.

Spremembe v hrvatskem novinstvu.

"Jugoslovanski Svijet", edini hrvatski dnevnik v Zedinjenih državah, je po Novem letu prešel v druge roke. Izdajal ga je Don Niko Gršković, bivši župnik hrvatske fare v Clevelandu.

Pod novimi lastniki je "Jugoslovanski Svijet" postal samo "Svijet", menda zato, ker je med Hrvati beseda "jugoslovanski" postala nepriljubljena. Pod Grškovićevim uredništvom je bil "J. S." "glasnik jugoslovenskih radnika," pod novo upravo pa je postal "nezavisno glasilo radnog naroda" (neodvisno glasilo delavskega ljudstva).

Novi lastniki "Svijeta" so: Tomo Jeramaz, trgovec v New Yorku, predsednik Southern Slav Publishing korporacije, ki izdaja "Svijet" (preje "Jugoslovanski Svijet"); dr. Jožo Poduje, tajnik in blagajnik; Milan Petrak, urednik; Anton Tanasković, upravnik.

Pred leti, ko je pričela zatonevati Zotijeva slava, je šifkartaški bankir Frank Sakser ustanovil tednik "Hrvatski Svijet", prvič da izpodbiše svojemu protivniku Zotiju še bolj tla, drugič, da razglasi svoje podjetje tudi med hrvatskim ljudstvom v Ameriki. Potem je postal "Hrvatski Svijet" dnevnik. Kupil ga je Don Niko Gršković v družbi z nekaterimi drugimi hrvatskimi politikimi, ker se Sakserju ni izplačeval ne v enem ne v drugem oziru.

Med vojno je postal "Hrvatski Svijet" ameriško glasilo londonskega odbora in se navduševal za krfsko deklaracijo. V dnevih jugoslovenskega navdušenja je prenehal biti "Hrvatski Svijet" in postal "Jugoslovenski Svijet". Ko londonski odbor Pašiću ni bil več potreben, je Pašić prenehal skrivati svojo velikosrbsko politiko in s tem je odbil od sebe Hinkovića, Grškovića in večino drugih hrvatskih politikov v Ameriki. Ti so se pričeli navduševati za republikansko formo Jugoslavije, toda z bojem za republiko so prišli že malo pozno. V prvih letih medvojnega navdušenja pa je bil Gršković pristaš dinastije Karadžorževićev in velik nasprotnik republikanskega gibanja med ameriški Jugoslavan. Na čikaški konvenciji NHZ. 1. 1918. je Gršković brezobzirno nastopal proti hrvatskim socialistom, češ, da so navadni avstrofilii, ki zakrivajo svoje avstrijkanstvo s socialistično krinko.

Na pittsburški konvenciji NHZ. 1. 1921. je Gršković nastopal skupno z radikalno strujo; že prej pa se je zblizal z njo v svojem dnevniku, ki je postal radikalen v smislu politično neodvisnih listov.

Način urejevanja "Jugoslovenskega Svijeta" se pod novim uredništvom še ni spremenil. Novi gospodarji so izjavili, da so kolone "Svijeta" Grškoviću vedno otvorene in da list ne bo krenil od poti, katero mu je začrtal prejšnji lastnik.

Ko je prenehal izhajati Zotijev dnevnik "Narodni List", se je pojavil "Hrvatski List", ki ga je pričel izdajati Stephen Brozović, bivši urednik Zotijevega dnevnika. Dasi so se hrvatski delavci z Zotijem in njegovimi ljudmi že večkrat opeharili, so se mnogi vendar strnili okoli Brozovićevega lista, ker je zastopal "čisto hrvatsko idejo." Njegovo geslo je bilo "Hrvatska Hrvatima!", kar danes pomeni boj Srbom, oziroma belgrajski vladi. "Hrvatski List" se je proglašal za "jedini hrvatski list u Americi", isto pa je trdila o sebi tudi "Danica Hrvatska", ki jo je lastoval Ivan Kresić.

Bolezen je Brozoviću iztrgala iz rok nalogo "reševati Hrvate". Poročali so, da je Brozović nevarno bolan in da je brez sredstev, dasiravno so bili časi, ko je nastopal po aristokratsko in razsipal z denarjem.

Meseca decembra sta se Brozovičev in Kresičev list združila pod imenom "Hrvatski List i Danica Hrvatska". Predsednik "reorganizirane" družbe je Ivan Kresič, tajnik-blagajnik pa Felix Dölnar, ki je bil preje tudi pri Zotiju. "Ujedinjeni" list je obdržal geslo "Hrvatska Hrvatima" in Brozovičev način urejevanja. Izhaja trikrat na teden. Vzdržuje se z oglasi, kateri pokrivajo do 50% prostora v vsaki izdaji.

Čikaški "Radnik", glasilo hrvatske sekcije W. P., je preselil svoj urad iz 22. ceste na glavni stan imenovane stranke. V prošlem letu je pričel izhajati trikrat na teden. Veliko prostora posveča boju proti prejšnjima urednikoma Cvetkovu in Kutuzoviću, ki izdajata sedaj revijo "Novi Svijet."

V San Pedru, Calif., izhaja mesečnik "Sokol," ki trdi o sebi, da je "najstarejši in največji hrvatski magazin v Ameriki". Ta magazin ni redno izhajal. V hrvatski javnosti je le malo znan. Sedanji izdajatelj pa mu je dobil oglasov, ki so mu pripomogli, da dela z listom celo dobiček. Svoja "generalna zastopstva" ima v Los Angelesu, San Pedru, San Franciscu, Oaklandu, New Yorku in Chicagi. Ako bi jih imel še v Parizu, Londonu in Berlinu, bi pri oglaševalcih "še bolj vleklo."

Stavka farmarjev v okolici Chicage, ki se pečajo z mlekarstvom, končana.

Farmarji v čikaški okolici, ki se preživljajo z mlekarstvom, so zahtevali od mlekarskega trusta, ki oskrbuje čikaško prebivalstvo z mlekom, večje cene za mleko. Trust je zahtevo odklonil, in farmarji so mu prenehali dovažati mleko na okoliške postaje. Trustjanske mlekarne so pričele dobivati mleko iz daljnih krajev, z namenom, da zlomijo stavko. Farmarji so poskušali pridobiti simpatije čikaškega občinstva s priobčevanjem statističnih poročil, v katerih so dokazovali, da prodajajo mleko trustjanskim mlekarnam po nižjih cenah, kakor pa farmarji v okolicih drugih velikih ameriških mest. Kljub temu morajo Čikažani plačevati mleko po zelo visokih cenah v primeri z drugimi kraji. To jim ni pomagalo. Kaj se brigajo meščani, koliko dobivajo farmarji za mleko! Brigali bi se le, ako bi trust ne mogel dostavljati mleka v njihove kuhinje. Tudi je treba vzeti v poštev to, da se prebivalci vsakega mesta boje podražitve živil. In ako bodo dobili farmarji več za mleko, bi ga morali konsumenti dražje plačevati. Tako računajo konsumenti, katerim ni ne za farmarje in ne za truste, ampak za dobro mleko, ki bi ga radi dobivali po najnižji mogoči ceni.

Farmarji so se obrnili na unijo razvaževalcev mleka. Ti so jim odgovorili s tem, da razvažajo "skebsko" mleko naprej. Kaj bi se razvaževalci brigali za farmarje, ki niso organizirani v unijah A. D. F.! To je dalo farmarjem migljaj. Kaj, če bi se organizirali v unijo in jo pridružili A. D. F.? Potem bi dobili pomoč organiziranega delavstva v takih bojih, kakoršnega vodijo sedaj. Apelirali so na čikaške unije in prišlo je

do konference med farmarji in zastopniki unij, na kateri so unijski voditelji obljubili farmarjem, da jim bodo pomagali izvojevati njihove pravične zahteve. Ali obljube so obljube. Z resolucijami se trustov ne more poraziti. Na bojkot mlekarskega trusta pa ni niti misliti. Politični uradi so v rokah kapitalističnih strank. Dnevnikarji so v posesti privatnih interesov.

Ni tako dolgo nazaj, ko so bili peki na stavki. Peki niso farmarji. Apelirali so na ostalo unijsko delavstvo, naj bojkotira skebski kruh. Ali so se unijski delavci ozirali na te apele? Ne! Peki so stavko izgubili, kar je stalo trust sicer mnogo denarja, ampak organizirani peki so vendar izgubili.

Ako jemljemo take slučaje v obzir, lahko brez težav sklepamo, da bo delavstvo še veliko manj podpiralo farmarje. Unijski voditelji lahko tolažijo farmarje in jim obljubijo pomoč unijskega delavstva, drugega pa jim ne morejo dati. Ko so stavkali unijski peki, so unijski razvaževalci vozili skebski kruh kakor da sploh ni stavke. Razvaževalci mleka delajo enako. In nihče izmed njih se ne zgraža.

Lepo je stresati fraze in se togotiti nad trusti. Ampak to ničesar ne pomeni.

Solidarnost v stavkah — to je ameriškemu delavstvu še nekaj tujega. Kadar je na štrajku ena gotova stroka delavcev, zahteva, da jo podpirajo vse druge. Ampak pred stavko se ni mnogo ozirala na apele stavkujočega delavstva drugih strok, in kadar pride sama v slični položaj, jo druge puste na cedilu. "Vsaki zase!"

Nesreča je, da se gre pri ameriških unijah le za "centke". Drugih ciljev večinoma nimajo. Tudi pri farmarjih ni nič boljše.

Čemu pa je v ameriških mestih treba trustov za dovažanje mleka konsumentom? To naj bi farmarji razmišljali. Zakaj ne bi ustanovili velikih zadrudnih mlekarov, v katerih bi bile udeležene tudi delavske unije? Potem ne bi bilo treba bojev proti mlekarskemu trustu. Zadrudna podjetja farmarjev in industrialnih delavcev, — to bi moral biti odgovor profitarjem. S papirnatimi napadi na truste pa ne bodo dosegli ničesar ne farmarji ne delavci.

Stavka farmarjev je bila končana dne 15. januarja. Trustjanske mlekarne so jim obljubile plačevati mleko po nekoliko višji ceni za dobo treh mesecev. Neglede na to pogodbo so farmarji vendar izgubili. Na stavki so bili tri tedne.

Vsi nimajo "sreče".

V prošlem letu je propadlo v Zed. državah 18,700 podjetij, katerih obveznosti so znašale \$539,000,000. Busineški svet se tolaži s tem, da jih je propadlo 5,000 manj kakor v predzadnjem letu in da so bile obveznosti \$60,000,000 manjše kakor v predzadnjem letu.

Večinoma propadajo mala podjetja in trgovine, ki koncem konca niso drugega kakor agentje trustov. Ako jim business ne gre, je treba bankrotirati in vsote, vložene v podjetja, so izgubljene za — vložnike, toda navadno ne za truste, ki pri takih bankrotiranjih ničesar ne izgube.

Mojzes ali Darwin

spisal

Dr. A. DODEL,
vseučiliški profesor v Curihu.

(Nadaljevanje.)

Toda vsi prirodoslovci prvega reda, ki niso bili omamljeni od verskih dogem in vsi mlajši učenjaki z lastnim raziskovalnim duhom, so se postavili na Darwinovo stran. Kakšni dve desetletji je trajal boj med pristaši in nasprotniki razvojnega nauka med prirodoslovci po poklicu. Toda vedno manj je bilo nasprotnikov, vedno več pristašev, dokler ni bila zmaga Darwinove šole med prirodoslovci popolna. Celo tiste avtoritete, ki niso hotele pripoznati princip naravnega izbora v boju za življenje kot zadostnega (menda zato, ker naredi ta princip delujočega stvarnika nepotrebnega), celo pobožni nasprotniki nauka o naravnem izboru, so morali priznati, da o pokolenju ne moremo dvomiti. Ene teh pobožnih avtoritet ni bil nihče manjši, kakor profesor dr. Oswald Heer, moj prednik v službi; njegova znanstvenost je ravnotako vzvišena nad vsakim dvomom, kakor njegova verna pobožnost. Njemu se je posrečilo pri sebi in v sebi zediniti misel o pokolenju s svojo metafizično potrebo po svetovnem stvarniku. O. Heer uči začasno posezanje stvarnika v tok sveta na tak način, da so bile v različnih zemeljskih dobah pričujoče rastline in živali včasih pretvorjene in izpopolnjene od gospoda Boga. V svojem bistvu je pa to "pretvorjenje vrst" le razvoj: Višje izvira iz nižjega; predniki človeštva so bili tudi po tej razlagi ravnotako živali, kakor po Darwinovem nauku.

Za razširjenje Darwinovega nauka so delovali v 60ih letih v Nemčiji posebno Häckel v Jeni, Nägeli v Monakovem, Kölliker v Vicburgu, ki so se pri predavanjih na tamkajšnjih visokih šolah javno priznali k razvojnemu nauku. Precej drugih je pa isto stvarino obdelovalo v poljudnih spisih, tako Dub, Seidlitz, Ludwig Büchner, pozneje tudi Carus Sterne, v Italiji v Padovi pa vrli zoolog Canestrini.

V začetku 70ih let sem se drznil kot privatni docent v Curihu javno pritrditi na obeh visokih šolah — univerzi in politehniki — razvojnemu nauku, seveda pod sovražnim obrekovanjem z ene strani in hvaležno pohvalo z druge strani. Pozneje je na tukajšnji politehniki enkrat celo protestantovski duhovnik priredil semestrsko predavanje o darvinizmu.

Brez pretiranja lahko rečemo, da ima od l. 1870 sem razvojni nauka na vseh nemških visokih šolah odkrite zastopnike. Med raziskovalci, ki se pečajo s proučevanjem živih in mrtvih organizmov, vprašanje o pokolenju sploh ni več no-

beno vprašanje — in vsakogar, ki bi se hotel še prepirati: Ali pokolenje, ali čudežno stvarjenje v Mojzesovem zmislu? bi na prirodoslovskih zborovanjih gledali s sočutnim smehljanjem kot živo fosilijo iz davnih časov. Tako je postala zmaga razvojnega nauka popolna.

Celo francoska akademija, najbolj učena, a tudi najbolj konservativna korporacija na Francoskem, ki je dolgo časa odklanjala Darwinov nauk, je tudi postala pristašica razvojne misli. Darwin je še doživel svoje imenovanje za častnega člana te družbe. Slično velja od berolinske akademije, ki je poslala v svojem predsedniku Dubois-Reymondu enega prvih pristašev darvinizma v boj. Dalje je bil tisti čas razvojni nauk sprejet tudi od akademije znanosti v Petrogradu, bavarske in avstrijske akademije, torej v deželah z mogočno razvitim cerkvenim mišljenjem; ravnotako se priznavajo italijanske učene družbe — s samoobsebi razumljivo izjemo kardinalskega kolegija v Vatikanu — k pokolenju. Da so skoro vse učene angleške družbe imenovala Darwinu za svojega častnega člana, je samoobsebi razumljivo, če poznamo res plemenito mišljenje angleških raziskovalcev.

To izpremenjenje položaja se je izvršilo med učenjaki, kakor že omenjeno, tekom treh desetletij.

Drugače se je pa razvila stvar pri možeh cerkve, ki so se koj v začetku skoraj brezizjemno postavili v opozicijo proti razvojnemu nauku. En sam klic ogorčenja se je izvil iz črede dušnih pastirjev:

"Kaj? — Prirodoslovci se res drznejše učiti pokolenje človekovo od živalskih prednikov? Kaj? Človeški rod — naš častni božji rod — naj bi imel svoj izvor v nizkih životinjah, on naj bi imel opicam podobne prednike?"

To je bil velik krik v vsem krščanstvu, cionjski stražniki so planili k sulicam in mečem, da bi v GOSPODOVEM imenu posekali darviniste. Cerkev je pričela svoj boj proti prirodoslovcem: Celo morje bojnih spisov je izšlo.

Boj je pa bil — to naj bo tukaj povedano — zelo neenak; orožje se je tako malo ujemalo, kakor bi bilo neenako, če bi danes otroci Izraela in njih stari Jozua oblegali pravilno zasedeno trdnjavo in jo bi hoteli prisiliti z bučnim glasom svojih trobent k predaji.

Prirodoslovci so stali in se bojevali na podlagi nepolitičnih dejstev in zdravega človeškega razuma; bojevali so se le z znanstveno dokazanimi resnicami iz kraljestva žive prirode, ki se je hipoma sama oglasila v jeziku izkušnje in znanstvenega eksperimenta — torej obrambno orožje, kakor ga navadno ne pozna bogoslovec.

Bojevití bogoslovci so se pa bojevali skoraj izključno z že otopelim orožjem vere in dogmatičnih pojmov. Trombe so zadonele menda ravnotako mogočno, kakor pred Jerihom, tudi boj-

ni krik je bil dovolj glasan: a zidovje "novega Jeriha" se ni porušilo; pač pa so obležali — napadalci, tuintam pokriti s težkimi ranami, ali so pa neranjeni ostali prijatelji napadenih. Iz tega prvega boja med teologijo in razvojnim naukom — med Mozesom in Darwinom — so se izvedele prav čudne reči. Marsikateri teološki protidarvinist je v prenatrženju pozabil, da ne pozna sovražnikovega orožja, da mu ravno *prerodoslovsko znanje* primanjkuje! — in koliko teh bojevnikov se je osmešilo! Marsikateri drug teolog se je potrudil, seznaniti se potom resnih privatnih študij z velikim kraljestvom prirodoslovstva — — na to je pa sam postal darvinist. Drugi bogoslovci so kmalu izpoznali neenakost v šancah obeh strank. Odložili so orožje, ker so v duhu že videli zmago nasprotnika — ti so potihnil in so si menda mislili, da se bo morala "vera prilagoditi." Mislečih teologov je že precej in jih bo še vedno več, dokler ne bodo slednjič v večini.

Menda je vredno, da se spomnimo tukaj nekaterih dogodkov izza bojnih dni med vero in znanostjo; ti dogodki so namreč zelo poučljivi in obenem mnogoobetajoči.

Tu je bil izvrstni, kritično navdahnjeni teolog *David Fr. Straus*, ki se je po letu 1860 v svoji knjigi "*Stara in nova vera*" brez ovinkov in poln radostnega navdušenja priznal k Darwinovemu razvojnemu nauku in je postavil svojo "novo vero" na njegov temelj. Njegovi učenci so ga žalibog pustili na cedilu. *Straus* je prišel skoraj z vsemi svojimi zaslužnimi deli dve stoletji prezgodaj. Njegova usoda, pravo mučeništvo, zares ni posebno izpodbujajoča za prijatelje duševnega osvobojenja; toda — tudi on je le sledil svoji korenjaški resnicoljubnosti kakor pred njim *Giordano Bruno*.

Drugi teolog svobodnejše smeri je bil znameniti pridigar *Henrik Lang*, župnik pri sv. Petru v Curihi, ki se je sicer manj vglobil v prirodoslovsko vede, pač pa je tolikanj ohranil duševno prostost reformatorja, da ni delal razvojnemu nauku vsaj nobene teološke opozicije. V svojem spisu "*Vera v Darwinovi dobi*", kjer sicer močno polemizira proti *Strausu*, pravi odkrito:

"Ne vidim, kaj naj bi imela vera, religija ugovarjati, če se posreči znanosti konstatirati takšen razvoj in ta ali oni način postanka svetov z vedno boljšimi in številnejšimi dokazi." (Str. 40, zvezek 31, Deutsche Zeit- und Streitfragen, Berlin, 1873.)

Enega najčudnejših dogodkov je pa doživel moj visokočislani učitelj in prijatelj *dr. Karl Nägeli* v Monakovem. V bavarski stolici je zborovalo od 18. do 25. sept. 1877 kakih 1500—2000 učenjakov — bilo je to znamenito 50. zborovanje nemških prirodoslovcev in zdravnikov, kjer so prvi zastopniki znanosti dolgo govorili o pokolenju in darvinizmu. *Häckel*, "nemški Darwin", je govoril o predmetu "današnji razvojni

nauk in njegovo razmerje do splošne znanosti", kjer je bilo prvič ostro in jasno pokazano, kako potrebno je razvojni nauk vpeljati tudi v mladinskem pouku. *Nägeli* je govoril o "mejah prirodoslovskega izpoznavanja" in je pokazal — opirajoč se na razvojni nauk — kako se ves vidni svet odpre raziskujočemu očesu človeka kot *naravnim* (ne nadnaravnim) zakonom podvržena celota, in sicer tako, da tudi duševne sile predstavljajo le *naravne* pojave, kakor so kemične in fizikalne izpremembe teles. Izpoznavanje človeškega duha in zavesti torej ne more biti nobenega nemogočnosti, ampak je mogoče bistvo teh pojavov izpoznati prirodoslovskim potom, brez vsake teološke pomoči. *Nägeli* je že v šesdesetih letih objavil akademično razpravo o "pojmu prirodoslovske vrste," ki je bila izrečno naperjena proti vsemu in vsakemu verstvu v čudeže. Imeli so ga torej na vsak način za nevarnega nasprotnika v čudeže verujočih stražnikov Sijona in zastopnikov nebeške vlade. Kaj se je pa zgodilo po znamenitem monakovskem kongresu prirodoslovcev? — —

Tedanji popolnoma ultramontanski bavarski "Vaterland" je sprejel celo predavanje *Nägeli*jevo kot odlično delo človeškega duha brez kakšnih okrajšav v svoje vrste. To je storil drugače tolikanj bojevit cerkveni list, kojega glas je bil občezenan!

Še bolj nerazumljiv in čuden je bil prizor, ki nam ga je nudila angleška duhovščina pri Darwinovi smrti (19. aprila 1882) in ob njegovem pogrebu.

Med angleškimi prirodoslovci jih je bilo sicer že dolgo časa precej, ki so se kot dijaki in pozneje kot dušni pastirji sami zase pečali s prirodoslovske vprašanji — pojav, ki je na evropskem kontinentu mnogo redkejši kakor v državi otokov; — precej angleških duhovnov je živelo z Darwinom celo v prijateljskem razmerju in prijateljskem dopisovanju; toda velika večina tamkajšnjih duševnih pastirjev je odklanjala Darwina za časa njegovega življenja.

Kaj se je pa zgodilo tedaj, ko je veliki *ne-vern* angleški prirodoslovec končal svoje delavno življenje? Tisti Darwin, ki je 5. junija 1879 z vso odkritostjo pisal nekemu dijaku v Jeni: "Jaz osebno ne verujem v nikakršno razodetje"? — — Angleška cerkev se je polastila trupla tistega moža, ki ga je za časa njegovega življenja sovražila kot nasprotnika teologije in vere v čudeže. Ravnoista cerkev je pripravila agnostiku Darwinu sijajni izprevod in slovesni pogreb, s kakršnimi izkazuje sicer le posebno visokim cerkvenim dostojanstvenikom in zagovornikom zadnjo čast. Darwin je bil *proti* svoji volji, (v svojem življenju si je dal sezidati lastno grobnico čisto drugje) pokopan v westminsterski opatiji, poleg slavnega *Izaka Newtona*. V istem času so v štirih londonskih cerkvah pridigali verni duhovni o veliki izgubi, ki je doletela ves

angleški narod in vse človeštvo z Darwinovo smrtjo.

Kaj porečemo k temu? Darwinu je donela brez njegove volje slava iz ust duhovnov.

Ves svet je začudeno gledal, kako slavi cerkev nevernega raziskovalca, apostola znanstvene resnice.

Kdo ne bi pri takšnem prizoru vprašal: "Jeli Savel profet?" (1. Samuel, 10, 11.)—Ni bilo zadosti, da so Darwina položili s častjo kneza v grob; ista angleška visoka cerkvena družba je bila tudi udeležena, ko so razpošiljali v vse dežele oklic za ustanovitev Darwinovega spomenika, ko so zbirali prispevke za njegovo soho in zaklad, ki naj bi omogočal mladim, nepremožnim prirodoslovcem nadaljno izobraževanje v Darwinovem smislu. Omenjeni oklic je bil podpisan od kanterburškega in gorškega nadškofa, od exeterskega škofa, od westminsterskih, št. pavelskih in christchurških dekanov, od pobožnih agryllskih, devonshirskih vojvod, od markija salisburškega, od grofov, knezov, članov parlamenta, dostojanstvenikov in od velike množine angleških prirodoslovcov. Tisti oklic ima nekakšen kozmopolitski karakter, ker so ga podpisali poslaniki najmočnejših držav Evrope in Amerike. — Z eno besedo: Ves imenitni svet je postal z Darwinovo smrtjo darvinističen. Dokler je živel, so ga proglašali za *krivoverca*, po smrti so ga pa *oboževali!*

Tega se je danes dobro spominjati, ko kaplanski hujskači in potuhnjenci vseh barv silno kriče, ker se naj bi slednjič tudi ljudstvo, "prsto" ljudstvo, učilo znanstvene resnice.

Kaj pomenijo vendar ti znaki?

(*Dalje prihodnjič.*)

Akcija za združenje slovenskih podpornih organizacij zopet v teku.

Dne 11. in 12. januarja t. l. so zborovali v Chicagi združevalni odbori S. N. P. J., S. S. P. Z. in J. S. K. J. na skupni konferenci, ki jo je sklical združevalni odbor Jugoslovanske katoliške jednote.

J. S. K. J. so zastopali A. Celarc (Waukegan, Ill.), Paulina Ermenc (Milwaukee, Wis.) in Valentin Pirc (Cleveland, O.)

Od S. S. P. Z. so bili navzoči L. Britz (Lawrence, Pa.), Peter Kočevar (Reading, Pa.) in Alois Sterle (Krayn, Pa.)

Od združevalnega odbora S. N. P. J. sta se udeležila konference Frank Alesh in Joseph Oven.

Konferenca je sprejela pogodbo, potom katere se bo izvedlo združenje teh organizacij, ako jo bo odobrilo članstvo, oziroma konvencije. Zapisnik konference bo poslan v objavo glasilom omenjenih organizacij.

Najtežje je govoriti s tistimi nevednimi ljudmi, ki ne vedo, da so nevedni, pač pa si domišljajo, da so vsevedni.

Še nekaj o "foreignerjih".

V izdaji Proletarca z dne 3. januarja t. l. smo priobčili članek o vprašanju naseljevanja, s katerim si belijo glave zagovorniki stoođstotnega amerikanizma. V sledečih številkah podajamo nekaj slike, kje si služijo kruh "kriminalni" tujerodci.

Po vojni je radi nastalih razmer in naraščajočega patriotičnega fanatizma postala mržnja proti "tujcem" še večja kakor je bila med vojno in pred vojno. Tujerodci so nevarni ameriških institucijam, nam zatrjujejo, posebno naseljenci, ki so prišli iz južnih dežel Evrope. Naseljevanje iz slednjih naj se torej še bolj omeji, tujerodce pa naj se kroti na ta način, da se jih da pod nekako "policijsko nadzorstvo". V ta namen bi se uvedla registracija tujcev in druge odrebe, ki bi jih držale "na uzdi".

Vsi Amerikanci so potomci tujerodcev. Ampak na to so že pozabili. Okoli tretjina današnjega prebivalstva Zed. držav sestoji iz tujerodcev. V to deželo niso prišli lenariti, ampak si služiti kruh s trdim delom. V sledečih poklicih je zaposljenih največ tujerodnih delavcev:

Obrati	Odstotek tujerodnih delavcev
Jeklarska industrija	58
Klavniška industrija	61
Industrija mehkega premoga	62
Tekstilna industrija	62
Oblačilna industrija	69
Strojarska industrija	67
Kemična industrija	67

V rudotopilnicah, v kovinskih rudnikih, na železniških progah itd., so tujerodni delavci v večini. Iz tega razvidimo, da opravljajo le koristne poklice in pomagajo graditi ameriška bogatstva. Amerika je dežela naseljencev in potomcev naseljencev.

Zato ponavljamo: Amerika ni dežela samo tistih, ki so v nji rojeni, ampak vseh tistih, ki so jo zgradili do sedanje veličine in jo pomagali dvigniti gospodarsko in kulturno.

Mehiške "revolucije".

Razni zunanji interesi še niso izgubili upanja v zmago najnovejše revolucije v Mehiki, dasi se je Coolidgeova administracija postavlja na stran Obregonove vlade, kateri je prodala tudi precej orožja in municije, ki nam je ostala od zadnje vojne, pa jo je treba na kak način porabiti. Obregonu je prišla ta pomoč prav, četudi jo bo morala Mehika drago plačati.

Na strani mehiške vlade v sedanji civilni vojni je vse zavedno delavstvo in kmetje. Vsi, ki imajo količkar razuma, vedo, da bi pomenila zmaga "revolucionarjev" povratek starega veleposestniškega režima.

"Revolucionarji", ki hočejo prosperiteto v Mehiki samo za domače bogatine in tuje kapitaliste, so umorili Felipe Carilla, socialističnega gubernerja v državi Yukatan. Carillo je bil tudi blagajnik Mehiske delavske federacije.

Sedanja revolucija je zahtevala tekom zadnjih tednov na stotine človeških žrtev. General Adolfo De la Huerta, ki se hoče polastiti vlade, je napravil s svojimi tolpami tudi mnogo gmotne škode.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Konferenca socialističnih klubov se vrši dne 27. januarja na Library, Pa.

V nedeljo 27. januarja ob 9:30 dopoldne prične zborovati na Library, Pa., konferenca socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije J. S. Z. To bo četrta konferenca, odkar so naši klubi obnovili medsebojno delovanje za pojačanje socialističnega gibanja v tem delu Pennsylvanije.

Popoldne, po končani konferenci, je na programu shod, na katerem bodo nastopili, kakor je zaključila canonsburška konferenca, slovenski in angleški govorniki. Eden izmed slovenskih govornikov bo Frank Zajec, urednik "Proletarca."

Klubi naj vpoštevajo, da je v njihovem lastnem interesu potrebno, da pošljejo zastopnike na konferenco. Odtegotvanje delu in odgovornosti naj preneha. Prídimo skupaj s trdnim namenom pričeti v tem letu s kampanjo v tako velikem obsegu, da bomo dvignili socialistično gibanje med tukajšnjim delavstvom na višek, kakor še nobenkrat ni bilo!

Socialistični shod v Girardu, O.

GIRARD, O. — Z namenom, da se zanese med naše delavstvo v tem okrožju več zanimanja za socialistično gibanje, sklicuje soc. klub, št. 222, JSZ., za v soboto 26. januarja velik shod, na katerem bo govoril med drugim sodrug Frank Zajec, urednik "Proletarca."

Pričetek shoda ob 7. zvečer. Po izčrpanem programu prične prosta zabava in ples. Vstopnina za moške 50c; vstopnina za ženske 35c; ženske v spremstvu moških so vstopnine proste.

Apeliramo na somišljenike v Girardu in okolici, naj po svojih močeh agitirajo, da bo udeležba na tem shodu čim večja.

Naši nasprotniki se organizirajo. V tem letu predsedniških volitev združujejo svoje sile za naval na delavske organizacije, kakor vsako leto. V očigled tem dejstvom delavstvo ne sme držati rok križem. Kritizirati in zabavljati ni dovolj; sploh je tak način boja brez pomena. Delavstvo se mora strniti skupaj v svoji bojovni organizaciji, in taka organizacija je socialistična stranka, kateri načeljuje sodrug E. V. Debs.

Rojaki delavci, otesite se brezbriznosti! Pridružite se organizaciji socialističnega delavstva in širite socialistični tisk! To je kar šteje. Brezbriznost in neznanje v delavskih vrstah koristi samo kapitalističnemu razredu. S tem, da se izobražujemo in organiziramo, postajamo sila in to bo nam vsem v korist! — *Zaveden delavec.*

Konvencija članstva soc. stranke v Chicagi se vrši dne 20. januarja.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 20. januarja ob 2:30 popoldne se bo vršila v Machinist Hall, 113 S. Ashland Blvd., konvencija članstva socialistične stranke v Chicagi. Na dnevnem redu bo volilni program, diskuzija o naši volilni kampanji in nominiranje kandidatov v razne občinske in državne urade. Nominirati imamo

kandidata za governerja, podgovernerja, državnega tajnika, generalnega pravnika, državnega blagajnika, 27 kandidatov za kongresnike, enega kandidata v senat, 51 kandidatov v legislaturo itd.

Za nominiranje teh kandidatov moramo dobiti gotovo število podpisov, kakor zahteva tozadevni zakon, predno pridejo na glasovnico.

Člani in članice klubov J. S. Z. v Chicagi, udeležite se te konvencije polnoštevilno. Agitirajte tudi za angleško glasilo illinoiskih socialistov "Chicago Socialist".

V nedeljo 17. februarja priredi okrajna organizacija v Division Hall, 2441 W. Division St. predavanje, po predavanju pa zabavo. Predavanje se prične ob 3. popoldne.

Sodrug Irwin St. John Tucker predava vsako sredo zvečer na Socialist Center, 1224 S. Albany Ave., o ameriški literaturi. Predavanja so serijalna. Vstop je vsakemu dovoljen

"Srečno Novo leto!"

LUCIUSBORO, PA. — Lep dan je bil prvi januar — nebo jasno in čisto. Solnce se je prikazalo izzagora, kakor vsak drug jasen zimski dan. In vendar nam je naznanjalo Novo leto! Zavriskal bi veselja, ogledujoč to krasno sliko sredi zime.

Novoletno solnce je posijalo na vse enako, toda ne vsem enako prijazno. To ni njegova krivda. Ljudje pravijo: "Usojeno je, da smo eni revni in drugi bogati. Zmerom je bilo tako." Solnce bo znalo povedati o ljudeh drugačno povest. Ljudje sami so napravili družbo, v kateri so bogati in revni. In revni delajo za bogate, kateri večinoma ne sejejo, pa vendar žanjejo.

Izginilo je staro leto, nahajamo se v novem, bogatini in reveži pa so ostali natančno tako kakor so bili v zadnjem letu. Eni dele profite. Delavci premišlujejo, kako bi obrnili svoje cente, da bi jim več zalegli. Drugi begajo za delom; mnogi se jeze. Bogatini pa si kupičijo nove profite.

Ne, — ni bilo zmerom tako. Raja ni bilo na zemlji nikdar, ne za vse ljudi. Tudi ga nikdar ne bo, ne takega, v kakoršnem je živel biblijski Adam. In tudi ta raj živi samo v bibliji. Pride pa Novo leto — ako ne drugo ali tretje ali četrto leto — pa enkrat pozneje, ko bo človeška družba v mnogih ozirih drugačna kakor je danes. Da, tako novo leto pride. Revežev ne bo več, kadar se bodo spametovali in ustvarili družabno uredbo, v kateri bo vsak človek stvarnik bogastev in bo imel vsak enake priložnosti za uživanje sadov svojega dela. Takrat bo sijalo solnce socializma in civilizacija bo prišla do prave veljave.

Pred par meseci sem napisal za "Prosveto" kratek dopis o "bazarju" dušnega pastirja na Lucerne Mine. Podpisal sem se z "Grešnik". Ta dušni pastir se ne sramuje iti od hiše do hiše prosjačiti za prispevke pri družinah revnih delavcev. Prvih šest mesecev prošlega leta je nabral na ta način \$6,800 (šest tisoč osemsto dolarjev). Precej čeden dohodek, kajne? Opisal sem tudi nekaj "grehov", kar je prizadete tako razžalilo, da so me nekateri kar na cesti naskočili in mi zabičevali, naj nikar ne pišem o njih v listih. Kriti-

ziráli so urednika, ker priobčuje reči, "ki ne spadajo v javnost". Pustite nas pri miru, — je njihova zahteva.

Ljudje vztrajajo pri svoji starokopitnosti. Verjeti hočejo vsako dogmo, ki jih proglašajo cerkve za sveto resnico. Če bo rekel papež Pij XI., da morajo verovati v četveroedinega Boga (kakor so poročali listi, namerava papež proglasiti Marijo za bitje enako bogu, in tako bi nastala mesto svete trojice sveta četvorica) bi verovali. Kaj bi si belili možgane s takimi rečmi! Veruj, pa ne misli dalje o tem.

Pojasnjeval sem ljudem, da so oni sami spovedniki, da si lahko sami odpuščajo grehe, in da si lahko sami nalagajo pokoro (da jo tako imenujem), in ta pokora je, da se človek nauči misliti. Kajne, to pravzaprav ni pokora. Človek, uči se spoznavati samega sebe, in spoznal boš svoje napake in svoje grehe.

W. J. LAZAR.

Nekoliko pojasnila.

Chicago, Ill. — Cenjene uredništvo: V zapisniku eksekutive J. S. Z. z dne 28. dec. 1923, opisuje s. Pogorelec med drugim moj obisk na seji, kjer sem sugerriral naj bi odbor poskusil z nagradami slik za pridobivanje novih naročnikov za Proletarca in slučajno tudi članov v J. S. Z.

Iz zapisnika kakor je sestavljen bi človek dobil utis, kakor da sem prišel nalašč na sejo in hotel odboru nekaj usiliti, da naredim dobro kupčijo.

Dejstvo je, da sem glede tega že enkrat preje govoril z upravnikom lista in da sem se tisti večer oglašil na seji slučajno, ker sem se mudil v dotični okolici po svojih poslih.

Ker je bil s. zapisnikar tako "točen", da je zapisal tisto, kar je povedal družje Bojanovich, bi bil lahko svojo točnost izboljšal v toliko, da bi bil zapisal še tisto, kar sem dejal na seji glede eventualnega nakupa — namreč, da mi ni na tem, da vzame odbor slike od mene; razložiti sem hotel le to, kako delajo glede nagrad, bazarjev itd. organizacije in uprave nekaterih drugih narodnosti, in da je pri tem zaželjeno, da se širi tudi Marksova slika tako kot se Leninova in Trockijeva.

Prav nobenega vzroka ni imel kdo sumiti, da bi naredil s tem zase kakšne posebne dobičke; kajti če bi bil odbor predlog ali sugestijo sprejel, bi bilo število teh nagrad gotovo tako omejeno, da se o kakšnih znatnih dobičkih niti ne izplača govoriti, pa naj bi jih dobil kdorkoli.

Opazka s. Bojanovicha na koncu seje je bila podvala, iz katere zija enostavna fovšija. Jaz si jo nemoreno razložiti. Žal, da je te fovšije med nekaterimi našimi sodrugji več kot odveč. Toliko sem hotel reči glede te zatlave, da ne bo napačnih tolmačenj.

Frank Petrich.

Nekoliko pregleda o delu, aktivnostih in financah kluba št. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Ob zaključku poslovnega leta podajajo razne organizacije, družbe, korporacije itd., svoja poročila o delu, poslovanju in financah. Socialistične organizacije niso izjema v tem pravilu. Svoja poročila podajajo sejam, konvencijam in javnosti.

Članstvo kluba št. 1, Jugoslovanske socialistične zveze, je lahko zadovoljno z uspehi, ki jih je doseglo v preteklem letu. Klub št. 1 je danes najaktivnejša

slovenska organizacija v Chicagi. Aktiven ni samo na političnem polju, ampak tudi na polju prosvetnega dela. Klub št. 1 ni navaden klub, ampak institucija, ki je v ponos naši Zvezi. Viška še ni dosegel. Kadar kaka stvar doseže višek, more iti samo še navzdol. Klub št. 1 pa gre navzgor.

Na članstvu ni smo dosti napredovali. Ob zaključku meseca decembra 1923 smo imeli 58 dobrostojećih članov in članic. Pred letom dni smo jih imeli 52. Decembra 1921 smo jih imeli 40, ob zaključku leta 1920 38, decembra 1919, ko je podpisani prevzel tajništvo tega kluba, smo imeli 29 članov in članic.

Vzrok, da ne napredujemo v članstvu tako kot bi aktivni sodrugji želeli, je v tem, da se ljudje branijo dela v socialističnih organizacijah, in kar se tega tiče, v vseh drugih organizacijah. Ker socialisti "ne dajejo" podpore, zato neaktivni ljudje ne silijo v naše klube.

Finančno poročilo kluba št. 1 za leto 1923 je sledeče:

Dohodki:

Članarina	\$ 240.65
Pristopnina (po 25c)	3.50
Konvenčni fond J. S. Z.	58.80
Agitacijske kampanje	155.50
Priredbe	3,791.94
Literatura in listi	17.26
Podpora Proletarcu	26.17
Za vstopnice od drugih organizacij	14.40
Razno	14.69
Skupaj	\$4,322.91
Prenos od l. 1922	262.13
Skupaj	\$4,585.04

Izdatki:

Članske znamke	\$ 193.35
Konvenčni fond J. S. Z.	86.30
Izobraževalna akcija J. S. Z.	30.00
Kampanjska in druga literatura in listi	145.55
Stroški s priredbami	2,761.18
Upravni stroški in dvorana za seje ter diskuzije	47.78
Prispevki v kampanjske fonde	104.18
Podpora "Proletarcu"	26.17
Za vstopnice drugim organizacijam	24.40
Razno	17.73
Skupni izdatki	\$3,436.64
Blagajna 31. decembra 1923	\$1,148.40

Druga imovina:

Predujemi za dvorano	\$ 40.00
Članske znamke	11.20
Knjižnica	240.00
Potrebščine za oder in razno	150.00
Skupaj	\$1,589.60
Obveznosti	8.00
Čista imovina v gotovini in blagu	\$1,581.60

Naša knjižnica in potrebščine za oder predstavljajo večjo vrednost, kakor pa je gorji navedena, in vsota bi bila precej večja, ako bi nabavljene knjige in drugo računali v inventarju v svotah, katere smo mi izplačali.

Klubova imovina ob zaključku l. 1922 je znašala \$612.63. Ob zaključku zadnjega leta je bila \$968.97 večja kakor leto poprej.

Dohodki in izdatki kluba št. 1 tekom zadnjih pet let (vključeni s prenosom) so bili sledeči:

leto	dohodki	stroški	preostanek
1919	\$ 338.11..	\$ 282.12..	\$ 55.39
1920	416.17..	318.45..	97.72
1921	671.40..	587.93..	83.47
1922	2,012.18..	1,750.05..	262.13
1923	4,585.04..	3,436.64..	1,148.40

Kakor so bile med vojno prizadete druge radikalne delavske organizacije, tako je bil tudi klub št. 1. Vzelo je par let predno je klub št. 1 bil v stanju zavzeti večje aktivnosti. Nekateri sodrugi so do l. 1921 zastopali mnenje da je mogoče na polju prosvetnega dela doseči več, ako delujemo v samostojnih kulturnih organizacijah. Izkazalo se je, da je bilo njihovo tolmačenje napačno. Šele za letom 1922. je klub št. 1 obnovil svoje delovanje v širokem obsegu. Njegova prva večja priredba v omenjenem letu je bila proslava obletnice pariške komune. Dne 5. nov. istega leta pa je priredil sijajno proslavo petletnice ruske revolucije. Občinstvo je napolnilo dvorano na obeh priredbah v večjem številu kakor so pričakovali celo najbolj pesimistični klubovi člani.

V letu 1923 je vprizoril dramski odsek kluba št. 1 sledeče predstave: Dne 11. feb. veseloigro "Pri belem konjičku"; dne 1. aprila dramo "Kralj na Betajnovi"; dne 21. aprila enodejanko "V nedeljo zjutraj" (pod avspicijo kluba št. 224 na Pullmanu); dne 20. maja "Kralj na Betajnovi" (pod avspicijo kluba št. 45 v Waukeganu); dne 29. maja "Kralj na Betajnovi" (v počast delegatom IV. zbora JSZ.); dne 30. sept. "Deseti brat"; dne 25. nov. enodejanko "O ta maček" (pod avspicijo pevskega zbora Sava); dne 16. decembra dramo "Za pravdo in sree".

Dne 14. marca je klub št. 1 s sodelovanjem čeških sodrugov aranžiral velik kampanjski shod v dvorani Sokol Chicago, na katerem so govorili sodrugi F. H. Hlavaček, Frank Stuchal, W. A. Cunnea, R. H. Howe in Eugene V. Debs. Predsedoval je F. Godina.

Naš klub je sodeloval na vseh večjih shodih soc. stranke, ki so se vršili v Ashland Auditoriumu, na katerih je nastopil sod. Debs in drugi govorniki.

Pri aldermanskih volitvah, ki so se vršile 27. februarja preteklo leto, je kandidiral v 34. okraju član našega kluba šod. F. Godina. Naš klub je zaeno s češkimi in ameriškimi sodrugi vršil kampanjo kolikor je bilo v njegovih močeh.

Okrajni organizaciji je vsikdar naklonil svojo pomoč. Sodeloval je na velikih agitacijskih piknikih v parku Riverview; prvi se je vršil 17. junija in drugi 2. septembra. V okrajni organizaciji je bil klub št. 1 vedno aktiven.

Ob priliki zbora JSZ. dne 27. maja je priredil v počast delegatom banket, ki je bil ena najlepših priredb te vrste, kar smo jih imeli Slovenci v Chicagi.

Dne 28. aprila je priredil domačo zabavo za članstvo kluba in sodelavce diletantskega zbora. Dne 31. decembra je imel običajno Silvestrovo zabavo.

Na klubovem sestanku dne 25. marca je predaval sod. I. Molek o faktorjih socialne revolucije. Razun tega predavanja smo imeli več izrednih sej za diskuzije.

Klub št. 1 ni velik v številu članstva, toda v aktivnostih ni zaInji. kar dokazuje ta pregled. Uspehi organizacije niso velej odvisni od števila članstva, ampak od števila AKTIVNEGA članstva.

Klub št. 1 je na decemberski seji izvolil sledeče odbore za l. 1924:

Charles Pogorelec, tajnik-blagajnik;
Frank Alesh, organizator;
Blaž Novak, zapisnikar;
Chas. Pogorelec, knjižničar.

Nadzorni odbor:

John Olip, Joseph Oven, Donald J. Lotrich.

Dramski odsek:

John Olip, Frances A. Tauchar, Anton Slabe.

V Cook County Delegate Committee:

Frank S. Tauchar, D. J. Lotrich, F. Godina, F. Alesh, F. Udovich, F. Zajec.

Publicijski odsek:

A. Kobal in F. Zajec.

Zastopnika v Z. S. O.:

Frank Alesh in Martin Mihelich.

Odbor za aranžiranje predavanj:

Frank Alesh, Ivan Molek, F. S. Tauchar.

Dramski odsek bo imel v tej sezoni še dve predstavi. Dne 10. februarja bo vprizoril tridejansko burko "Velika repatica", za predstavo dne 6. aprila pa igra še ni določena.

Prvomajsko slavnost ne bomo priredili samostojno, ampak skupno z okrajno organizacijo. Tak je bil zaključek zastopnikov v centralnem odboru.

FRANK ZAJEC, bivši tajnik kluba št. 1, JSZ.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu decembru kot sledi:

38—120 SNPJ, Gallup, N. Mex.	\$ 2.20
84—114 SNPJ, Roundup, Mont.	2.75
103—9 SNPJ, Pittsburg, Kansas	3.00
88—242 SNPJ, Staunton, Ill.	2.00
82—178 SNPJ, Cleveland, O.	2.00
12—74 SNPJ, Virden, Ill.	1.00
14—209 SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
114—506 SNPJ, Star City, W. Va. (za l. 1924)	12.00
39—344 SNPJ, Sheboygan, Wis. (6 mes. 1924)	12.00
29—115 SSPJ, Kenilworth, Utah	1.00
36—156 SNPJ, Muddy, Ill.	1.00
44—362 SNPJ, Carlinville, Ill.	2.00
115—281 SNPJ, Jacksonville, Kans.	1.00
83—287 SNPJ, Burgettstown, Pa.	4.00
47—328 SNPJ, Madrid, Ia.	2.00
96—352 SNPJ, Taylorville, Ill.	2.00
15—329 SNPJ, Large, Pa.	1.00
48—87 SNPJ, Herminie, Pa.	6.00
1—19 SNPJ, Mineral, Kansas	1.50
110—447 SNPJ, Nanticoke, Pa.	2.00
68—412 SNPJ, Firestone, Colo.	1.68
116—296 SNPJ, Ewell, Utah (za l. 1924)	12.00
73—245 SNPJ, Lawrence, Pa.	2.28
77—36 SNPJ, Willock, Pa.	4.50
71—1 SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
108—177 SNPJ, Reliance, Wyo.	3.00

Klubi in posamezni člani J. S. Z.:

69—Herminie, Pa.	1.00
114—Detroit, Mich.	18.00
181—Lloydell, Pa.	1.00
1—Chicago, Ill.	2.50
Frank Lipar, Parsons, Pa.	1.50

Skupaj \$110.91

TAJNIŠTVO J. S. Z.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Dne 20. decembra smo pričeli razpošiljati Družinski Koledar za l. 1924, ki je bil do 7. januarja že ves razprodan. Naročil imamo še za par sto izvodov. Pisali smo vsem tistim, ki so naročili večje število iztisov Koledarja, naj nam neprodane nemudoma vrnejo. Tisti, ki so ga naročili po 7. januarju, naj nekoliko potrpe. Ako jim Koledarjev ne bomo mogli poslati, jim bomo vrnili poslano vsoto.

Letošnji Ameriški družinski koledar je bil razprodan še hitreje kakor prošlo leto. O vsebini in ilustracijah letošnjega Koledarja smo dobili številna pohvalna pisma, in večina zastopnikov in tajnikov je nam sporočila, da so koledarje z lahkoto razprodali. Tem seveda nismo pisali, naj nam vrnejo preostale koledarje.

Lepo število naročnikov Proletarca je v zadnjem in tem mesecu obnovilo naročnino ne da bi jih bilo treba opominjati. Ker smo bili zadnji mesec zelo zaposljeni z razpošiljanjem koledarjev in knjig, nismo mogli koncem meseca, kakor običajno, razposlati opominov. V tem mesecu zaključujemo računsko poročila o poslovanju v preteklem letu, kar nam jemlje mnogo časa. Zato prosimo tiste, katerim je naročnina potekla, naj jo ponove in nam s tem prihranijo čas in stroške, ki jih imamo z razpošiljanjem opominov.

Izgleda, da so si mnogi rojaki pričeli nabavljati lastne knjižnice. To sklepamo iz naročil za knjige, ki smo jih prejeli v preteklih tednih. To je zadovoljiv pojav. Vendar pa je še tisoče ameriških Slovencev, ki ne izdajo niti centa za knjige. To pa je slab pojav. Ljudje, ki malo čitajo, malo vedo.

Sodrug Anton Žagar in Anton Debevc iz Sheboygana sta imela ob priliki božičnih praznikov nekoliko prostega časa, ki sta ga izrabila s tem, da sta šla na agitacijo za razširjenje Proletarca. Bila sta v Waukeganu in Kenoshi in dosegla lep uspeh. — Koncem tega tedna bo šla sodruginja Frances A. Tauchar na agitacijo za Proletarca v Milwaukee in West Allis, Wis. — Tudi mnogi drugi zastopniki v raznih naselbinah postajajo aktivnejši, kar je znamenje, da se bo število Proletarčevih naročnikov tudi v tem letu večalo. V interesu socialističnega gibanja je potrebno, da vztrajamo pri agitaciji za razširjenje Proletarca in jo vršimo v še večji meri kakor v prošlem letu. Naprej z agitacijo za širjenje socialističnega tiska!

IZVLEČEK ZAPISNIKA SEJE UPRAVNEGA ODBORA "PROLETARCA"

dne 3. januarja 1924.

Navzoči so: Alesh, Godina, Udovič in Tauchar; od upravištva Slabe; za uredništvo F. Zajec; od tajništva J. S. Z. C. Pogorelec. Predseduje Udovič.

Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Poročilo upravnika: Slabe poroča, da je prejel nekaj pisem od naročnikov letošnjega koledarja, v katerih priporočajo, naj bi se izdalo koledar za prihodnje leto vsaj v novembru, da se ga hitreje in več prodaja. Pojasnjeval jim je, da je bila zakasnitev letošnjega koledarja neizogibna, ker ni bilo dovolj moči v uradu. Tudi tiskarna in knjigoveznica sta bili v decem-

bru najbolj zaposleni in tako je prišlo, da se je izdaja koledarja zakasnila.

Omenja, da se je v preteklem letu število naročnikov zvišalo, toda ne toliko, da bi se z naročnino pokrivali stroški tiska in druge obveznosti. Cene tiska so pa večje kot so bile. Tiskarna je pa zopet podražila cene za pet odstotkov; tudi stroški razpošiljanja so višji.

Pogorelec pravi, da je bila tura sodruginje Tauchar po vzhodnih in zapadnih državah uspešna. Prodalo se je veliko knjig in število naročnikov se je precej dvignilo. Priporoča, naj bi šel tajnik J. S. Z. ali pa upravnik na agitacijo. Tauchar se s tem priporočilom strinja. Zajec govori, da so potovalni zastopniki potrebni, ker še nimamo po vseh naselbinah dovolj aktivnih lokalnih zastopnikov. Tudi v drugih ožirih bi bil tak korak priporočljiv. Pripraviti se moramo za prihodnji zbor J. S. Z. Bližajo se predsedniške volitve. Že raditega je potrebno, da je kdo iz urada na potovanju, da se aranžirajo shodi, vodi agitacija in razširja socialistično literaturo in časopisje. Sklene se, da se vse te sugestije in priporočila prepuščajo v rešitev občnemu zboru. Poročilo sod. Pogorelca in Slabeta se vzame na znanje. Sprejet je predlog, da ta seja uradno potrdi novega upravnika Proletarca.

Zajec omenja, da vse kaže, da se bližamo gospodarski krizi in brezposelnosti. V takih časih so vselej najbolj prizadeti delavski listi. Ti listi nimajo toliko oglasov, da bi pokrivali stroške tiska in izdavanja, in so odvisni od poslanih naročnin. Priporoča, naj bi občni zbor, kadar se snide, razpravljaj o tem vprašanju.

Godina sugerira, naj bi se knjige, ki jih ima v zalogi Proletarec, oglaševalo v Prosveti. To bi pripomoglo, da bi se hitreje prodajale, kar bi pomagalo pokrивati stroške, ki so v zvezi z izdavanjem Proletarca. Tauchar je mnenja, da bi bilo umestno, ako se to podvzame in priporoča, naj se da oglas v Prosveto. Sklenjeno, da se stvari glede oglaševanja prepusti upravištvu Proletarca.

Sprejet je predlog, da se nabavi za tajništvo J. S. Z. in upravištvo nov seštevni stroj. Sod. Tauchar pravi, da bo on poizvedel, kje bi se ga dobilo za najbolj primerno ceno.

Slabe poroča, da namerava Proletarec izdati brošuro "Roparska trojica", in priporoča, naj se račun za karikature za to brošuro izplača. Sklenjeno, da se račun izplača in brošura izda kakor hitro mogoče.

Sklenjeno, da se skliče občni zbor dne 30. januarja, na katerem bodo podana poročila o finančnem in drugem poslovanju ter izvoljen nov upravni odbor.

Zaključek seje.

Nečasten način agitacije.

Sodrug N. Ž. nam piše: ". . . V tem kraju so razprodajali koledar milwauške "D. S." Hrvatje, ki so lagali našim ljudem, da Družinski Koledar za leto 1924 ne bo izšel, zato pa je izdala "D. S." svoj koledar mesto Družinskega, ki ga izdaja Proletarec.

"Ko so ponudili tisto knjižico našim rojakom, so jim slednji odvrnili, da bodo kupili Družinski Koledar, nakar so jih agentje začeli nagovarjati, naj kupijo njihovega, kajti Družinskega koledarja ne bo . . ."

Ta način agitacije je čisto v soglasju z ljudmi, ki jo vrše.

Ko so Zinič, Veranič in F. Novak izvedli tisto kupčijo, katero je T. Cvetkov nazval za višek korupcije, so dali zastopnikom "Radnika" navodila, naj agitirajo tudi za "D. S." Tedaj smo dobili iz naselbin v državah Pennsylvania, Ohio, Minnesota, W. Virginia itd., sporočila, da ti "zastopniki" pripovedujejo, da je Proletarec prenehal, zato naj njegovi naročniki naroče "D. S."; drugi pa so trdili, da ako še ni, bo vsak čas prenehal izhajati.

Istega smešnega "trika", kakor je razvidno iz izčrpa gori omenjenega pisma, so se poslužili tudi pri prodaji pratike, ki jo je izdala "D. S."

"D. S." ima popolno pravico izdajati svoje "koledarje", in nas prav veseli, da so njeni izdajatelji pokazali svoje zmožnosti tudi na tem polju in to že drugič. Žal nam je le, da nima vsakdo, ki je naročil Družinski Koledar, v rokah tudi njihovega. Tako bi dobili vsi priliko primerjati vsebino, obliko in ceno obeh koledarjev.

Po našem skromnem mnenju pa bi bilo za njih vsekakor častnejše, ako bi se pri agitaciji za širjenje svojih publikacij posluževali poštenih sredstev. Njihov način agitacije nam ni v škodo, pač pa njim samim. O človeku, ki ne drži mnogo ali pa celo nič na svoje poštenje in ugled, pravimo, da ni "nič vreden". Za publikacije velja isto pravilo.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec december 1923.

DREAVA	MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejdenki	Glav. sta- nu str.	Drt. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
Ill.	Chicago št. 1	20	3	..	25.05	5.00
	Chicago št. 20	20	10	..	9.50	2.50
	Chicago št. 224	13	5	..	5.65	3.60
	Springfield	14	7	..	7.35	2.30
	Carlinville	..	10	..	3.50	2.70
	Nokomis	..	8	..	5.20	1.60
	Waukegan	..	12	..	3.60	1.60
	J. K. At Large	..	10	..	3.00	25.00	20.00	1.00
Ind.	Universal	..	30	..	9.00
	Clinton	..	12	3	4.65	5.62	4.50	1.50
Minn.	Chisholm	..	43	..	12.90	5.37	4.30	3.10
Ohio	Glencoe	..	16	2	5.50	1.85
	Girard	..	10	..	3.00	1.00
	Cleveland	..	20	10	13.00	4.70
	Barberton	..	10	5	4.75	10.39	8.30	2.30
Penna.	Slovan	..	5	8	4.30
	Finleyville	..	10	..	3.00
	Hermintie	..	21	6	8.40	2.70
	Canonsburg	..	24	..	7.20	2.40
	Library	..	16	3	5.85	1.50
	Avella	..	13	1	4.25	1.40
	Harwick	..	8	..	2.4080
	Homer City	..	60	..	18.00	6.30
	Moon Run	..	30	..	9.00	3.00
	Luzerne	..	9	..	2.7090
	Lloydell	..	10	5	4.75	2.00
	Lawrence	..	18	2	6.10	2.10
	Renton	..	18	3	6.45	2.10
	West Newton	..	7	2	2.8085
	F. L. At Large	..	4	..	1.2020
	Forest City	..	2	10	4.1080
	Sygan	..	28	..	8.40	40.38	32.30	2.80
West Va.	Pursglove	..	60	..	18.00	6.30
	Meriden	..	13	4	5.30	9.62	7.70	3.00
Wis.	Sheboygan	..	30	..	9.00	3.75	3.00	2.20
Skupaj		684	117	10	\$246.85	\$100.12	\$50.10	\$76.10

W. Va.: Pursglove, 40 .. 12.00 5.00 4.00 3.80
(Pomotoma izpuščeno iz nov. poročila.)

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. dec.	561	523	261
Prejeli iz gl. stana v dec.	500	—	—
Skupaj	1061	523	261
Razpečanih glasom poročila	684	117	10
Na roki 31. dec.	377	406	251
Članov prijavljenih v decembru	918

TAJNISTVO J. S. Z.

Brez naslova.

Lojze Pirc se v svojem listu pritožuje, da Klevelandčanje ne morejo najti njegovega novega urada, da siračno izgleda "kakor kakšna banka". ("Banka" is right!)

Nekje je nekaj narobe, ali pri Klevelandčanih, ki iščejo Pircov urad po cestah, ali pa v Pircovi glavi. V svojem listu z dne 9. jan. 1924 je priobčil Lojze sledeči oglas (če je "oglas" v tem slučaju pravilna beseda, ne vem):

"Dasi čita vsako izdajo našega časopisa do 8000 rojakov v Clevelandu, vendar še nekateri ne vedo, kje se nahajamo. Za naš stari prostor je vsakdo vedel. Novi prostori se pa nahajajo samo ena hiša naprej . . . Ta teden je nas iskalo stotine ljudi po cestah, dasi so imeli novi urad ravno pred seboj. (Ali ni na St. Clair nikogar, ki bi prodajal očala?) Seveda, naši novi prostori so precej čedni in zglejajo kot banka, in imeli smo precej slučajev, ko so ljudje prišli k nam vprašat, če je pri nas banka, da bi vložili denar . . ."

To je bilo drenj! Na stotine ljudi se preriva ravno pred novim uradom, pa ga ne vidijo, in vendar "zglejda kakor banka". Morda se pa tiste stotine prerivajo kam drugam in iščejo kako drugo "banko"?

"Imeli smo precej slučajev, ko so prišli ljudje k nam vprašat, če je pri nas banka, da bi vložili denar." Lojze, pa najemi "kaširja", da se bodo nadležni ljudje mogli iznebiti nadležnega denarja. Samo "falirati" ne smeš, kajti potem bi bil šele drenj in ljudje bi našli "novi urad," tudi če ne bi bil pred nosom. Prava predpustna šala pa je Pircova trditve, da čita njegov list "DO" 8000 rojakov v Clevelandu.

Nekje so izdali pratiko in jo napolnili z izrezki, ki so bili pripravljeni za ponatisk že pred dobrim letom dni. Mr. Kutuzovič jim je poslal celo svetnike in svetnice ter sporočilo, koliko bo v dotičnem letu solnčnih in luninih mrkov. Potem pa je spočeta pratika še pred rojstvom mrknila, dasi je bil njen prihod slovesno naznanjen. Izrezki so prišli vseeno prav. Natisnili so jih in dali knjižici ime "Delavski koledar".

Pri katoliških kramarjih je navada, da je vse dobro, kar je "žegnano". Svetinjice, pildke, rožne vence,

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

LETNIK 1924

JE RAZPRODAN

NE POŠILJAJTE NAROČIL.

sohe itd. itd., se "spravlja v denar" pod krinko po-
božnosti. Dotični pratikarji pa posnemajo katoličane
v tem, da žegnajo svoje produkte z besedo "delavski".
Neglede, kako je stvar slaba, "delavska" je, zato je
tvoja dolžnost, da jo podpiraš. Tudi v businesskih me-
todah so oboji enaki.

Mr. F. Stonich pravi, da je Rev. Zakrajšek najbolj-
ši agitator za S. N. P. J. in bi zato zaslužil nagrado. To
je zapisal sicer v šali, ki pa se mi ne zdi na mestu.

Mnenje, da so nasprotniki, recimo tega ali onega
gibanja, zelo dobri agitatorji za stvar, katero pobijajo
je zelo razširjeno, toda ne soglaša z resnico. Kajti če
bi soglašalo, tedaj bi bili socialisti najboljši agitatorji
za kapitalizem in Prosveta in Glas Svobode dobri agi-
tatorici za slovenske farovže in katoliško cerkev.

Da je S. N. P. J. tako napredovala, se ima zahva-
liti v prvi vrsti dejstvu, da je bila postavljena na zdra-
va načela. S tem je dobila pogoje za rast. Rasla pa je,
ker je imela (in ima) zdrave agitatorje, in ti delajo v
jednoti, ne izven nje. — K. T.

**Dr. F. J. Kern bo dne 17. januarja predaval
v Chicagu.**

V četrtek dne 17. januarja ob 8. zvečer bo predaval
v dvorani S. N. P. J., 2657 S. Lawndale Ave. pod av-
spicijo Z. S. O. dr. F. J. Kern, vrhovni zdravnik S.
N. P. J. in S. S. P. Z., o modernih problemih v zdra-
vilstvu. Vstopnina prosta.

Fordova bogastva vredna nad milijardo dolarjev.

Henry Ford, ki postaja med priprostim
ljudstvom radi svojih bogastev že legendarna
oseba, ne ve natančno, koliko je vredno njegovo
premoženje, niti nihče drugi ne. Ako ima človek
recimo dvajset dolarjev, dve obleki in nekaj po-
hištva v stanovanju, ve natančno koliko imo-
vine poseduje. Ford, Mellon, Rockefeller in
drugi multimilijonarji pa ne vedo natančne
vrednosti svojega premoženja, ker so številke
vsako uro drugačne.

Fordovo premoženje se danes ceni na
miljardo dolarjev. Njegova podjetja so danes
vredna \$840,000,000, in ko bodo producirala
10,000 avtomobilov na dan, bodo vredna \$1,260,-
000,000 ali celo več. Tržna cena Fordovih delnic
je danes \$4,866; ko se produkcija avtomobilov
zviša na 10,000 na dan, bodo delnice poskočile
na \$7,342.

Tako rastejo bogastva. Ford, Rockefeller in
mnogi drugi milijonarji so pričeli z malim.
Poskusite tudi vi, pa boste čez nekaj let šteti
med bogataše, ako preje ne bankrotirate ali
umrjete.

Raznim faktorjem za amerikanizacijo bi bilo pri-
poročati, naj del amerikaniziranja vrše med Ameri-
kanci samimi, da ne bodo šikanirali delavcev, katerim
mora biti Amerika hvaležna v veliki meri za svoja bo-
gastva.

Dramski odsek kluba št. 1, J. S. Z., Chicago, Ill.

"VELIKA REPATICA"

Burka v treh dejanjih

V NEDELJO 10. FEBRUARJA 1924

V DVORANI Č. S. P. S. 1126 W. 18th Street
(Blizu So. Racine Ave.)

VSTOPNINA 67c } 75c Dvorana odprta ob 2:30 popol.
Vojni davek . . 8c } Pričetek igre točno ob 3.

Otroci do 14. leta vstopnine prosti

PO IGRI PLES IN PROSTA ZABA

VABILO NA PLESNO VESELICO

ki jo priredi

Društvo Slovenska Postaja, št. 16211,
Modern Woodmen of America,
v Chicagu, Ill.

v soboto dne 26. januarja

v Češko-ameriški dvorani, 1436 W. 18th St.

Pričetek veselice ob 7:30 zvečer.

VSTOPNINA 50c za osebo.

Za lačne in žejne bo vse najbolje preskrbljeno.
Igral bo Zajčkov orkester. — Na svidenje dne 26.
januarja! ODBOR.

Bismolatum

ozdravi takoj vse kožne bolezni.

Izvrstno sredstvo za razpokane ust-
nice in roke, opekline, zlato žilo, ekze-
mo, ozeblino, srbečico, itd.

Denite BISMOLATUM na boleče
dele kože. Opazili boste takoj njegovo
olajšajočo in zdravilno lastnost.

BISMOLATUM je mazilo rmenka-
ste barve, čisto, ima prijeten duh in je
neprekosljiv glede na njegove zdravilne
lastnosti. Veliki lonček 50c.

Dobi se v lekarnah ali pa pošilja
po C. O. D.

Poslužite se sledečega kupona:

WALINDER LABORATORY, CHICAGO, ILL.
4452 Wilson Ave.

Prosimo pošljite mi zastonj vzorec BISMOLATA.
Naslovite na:

Ime

Naslov

Stenska koledarja N. H. Z. in S. N. P. J.

Letos je tudi N. H. Z. izdala stenski koledar, kakor jih izdaja že več let S. N. P. J. Na letošnjem stenskem koledarju N. H. Z. je slika "Gunduličev san", ki jo je naslikal Vlah Bukovac na zagrinjalu Hrvatskega zemaljskoga gledališča v Zagrebu. Nekateri trdijo, da je ta slika bolj znana pod imenom "Ilirski preporod."

Zdi se mi, da bi bila ta slika na koledarju veliko lepša, ako bi bila natisnjena v barvah.

Ime tiskarne, ki je delo izvršila, ni označeno na koledarju. Tudi unijskega znaka nima. Koledar stane 10c. Dobite ga, ako pošljete to vsoto z naročilom na N. H. Z., 1012 Peralta St., Pittsburgh, Pa.

Stenski koledar S. N. P. J. je, kar se tiče slike, tudi letos ponesrečen, kakor je bil prošlo leto. Dekleva desna roka (leva stran slike) je izven vsake proporcije. Kaj naj bi predstavljala mala slika v kotu na levi strani, nisem mogel zapopasti.

Glavni urad naroča za Jednotine koledarje zadnja leta slike, ki naj bi predstavljale namene, cilje in duh S. N. P. J. To je težka stvar. Slikar ki ni slikar, ne more ustvariti lepega dela. Slikar, tudi če je slikar, ne more dati sliki dušo S. N. P. J., ako jo ne pozna. Stvar se mu sicer lahko pojasni, lahko se mu skuša vdahniti celo kako idejo za osnutek slike — toda slika bo vseeno skažena. Le slikar, ki bi poznal organizacijo in

mišljenje večine njenega članstva — to je dušo Jednote in čutil ž njo, bi mogel naslikati nekaj lepega.

Po mojem mnenju bi bilo boljše, da se vrne S. N. P. J. k prejšnjemu načinu izbiranja slik. Po umetniških galerijah se nahajajo krasna dela, ki so vredna reprodukcije. Ne bilo bi ravno težko najti slike, ki bi bile v soglasju z mišljenjem večine članstva S. N. P. J. In tako bi dobilo članstvo koledar z umetniško sliko, ki bi ne bila predmet zbijanju šal, ampak resnično oglaševalno sredstvo za Jednoto. — F. Z.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO, ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočebe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	MLEKARSTVO, s črticami e živonoreji s slikami75
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	NARODNOGOSPODARSKI ESHJI35
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana ..	.65	BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75	CARLJEVA ZENITEV-TELJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve snalo-igri, enodejanke, broširana ..	NAS SADABNJI USTAVNI POLOZAJ75
ZAJEDALOC (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75	DIVJI LOVEC, (F. S. Finžgar), igra s petjem v 4 dejanjih ..	O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
ZA SREČO, povest, broširana ..	.45	DNEVNIK, veselooigra v 2 dejanjih ..	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI Levstik), vezana ..	1.00	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20	KASIJKA, drama v 3 dejanjih ..	POGLED V NOVI SVET70
EMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (L. Zorec), broširana ..	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POLITICNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana ..	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami35
ZENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30	NAVADEN ČLOVEK, (Braun G. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	PSIHONE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida), vezana ..	1.15
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana ..	RASTLINSTVO NASH ALP, (F. Seidl)95
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00	RAZVALINA ŽIVLJENJA, (F. S. Finžgar), drama v 3 dej.	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75	ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno ..	2.00
II. zv. vezan ..	1.50	ROSSUS'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	SMEBNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Oswald), broširana ..	.50
III. zv. vezan ..	1.50	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	SPOL-IJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
IV. zv. vezan ..	1.25	UMETNIKOVA TRIOLOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	SRBSKA POČETNICA, (J. T.) ..	.50
V. zv. vezan ..	1.00	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
VI. zv. vezan ..	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K., broširana ..	.50
PESMI IN POEZIJE.		ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kera) ..	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00	DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana ..	.25
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana ..	VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.90	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	ZAKON BIOGENEZE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90	KDO UNIČUJE PROIZVAJALNJE V MALEM ..	ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec) ..	.50
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana ..	.35	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Bezlaj) ..	.30
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana ..	.45	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj) ..	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana ..	1.50
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc) ..	ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po ..	.10
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mauchar), vezana ..	1.10	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana ..	ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana ..	.65			
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50			
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25			
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50			
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75			
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojislav Mole), vezana ..	1.25			
V KARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesmitve, broširana ..	.40			

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1916, vezan 40
letnik 1917, vezan 50
letnik 1919, vezan 50
letnik 1920, vezan 65
letnik 1921, broširan 50
letnik 1922, vezan 75
letnik 1922, broširan 50
letnik 1923, vezan 75

CANKARJEVA SLIKA na desnicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10
KRES, revija, l. 1922, št. 9-10.. 25
KRES, revija, l. 1922, št. 11-12.. 25
KRES, kulturni mesečnik, l. 1922, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1312 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezane v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) peveč iz chicaških klavnic 1.20

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), peveč iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premegarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Groer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00
RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahke pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljame poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

20 milijonov dolarjev nepotrebnih stroškov.

Sedanje črkovanje v angleškem jeziku kadar pišemo "Bought" namesto "bot", "though" namesto "tho", itd. poveča naše tiskovne stroške po nepotrebnem za \$20,000,000 na leto. Toda koliko več denarja se po nepotrebnem zapravi, ker ne preprečimo boleznih in plačujemo visoke svote za komplicirane preskripcije? Srečen tisti, ki ne daje prilike začetku boleznih. Gospa A. Batora, 781—3rd Ave., New York nam piše z dne 12. nov.: "Trinerjevo zdravilno grenko vino je neprecenljivo za revnejše sloje. Poskusila sem ga pred tridesetimi leti in od tedaj ga rabim ves čas. Isto vzdržuje ves sistem v popolnem redu. Istega čisto priporočam ljudem, ki trpe na želodčnih neredih." Mr. Jože Mavrovich, Detroit, Mich. nam piše z dne 11. dec.: "Trinerjevo zdravilno grenko vino je veliko boljše od drugih zdravil. Rabim ga nad 14 let in to lahko priobčite v vseh časopisih." Zadovoljni odjemalci so ponos Joseph Triner Companije, Chicago, Ill. Poskusite tudi Trinerjev Liniment, ki daje hitro odpomoč revmatičnim in nevralgičnim bolečinam, in Trinerjev Cough Sedative. Te se dobe v vseh lekarnah in trgovinah z zdravili.

Tvoj list in tvoja stranka te potrebujeta — kakor potrebuješ ti stranko in list. Pristopi k Jugoslovanski Socialistični Zvezi in naroči "Proletarca".

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.